

медиків, але показав, що рівень самоактуалізації вище в осіб, схильних до оптимізму. Оптимістичним студентам медикам більш характерні наступні якості особистості, що самоактуалізується, а саме: вони більш здатні усвідомлювати власні почуття і бажання, приймають себе незалежно від оцінок власних недоліків або переваг, самодостатні, з незалежними цінностями і поведінкою від зовнішнього впливу, здатні бути «тут і зараз», цілісно сприймають власне життя взагалі. Це соціально зрілі інтерналі з розвиненої здатністю до творчості і синергії.

Висновки. Отже проведене дослідження не охоплює всього кола питань стосовно проблеми самоактуалізації та ролі оптимізму в цьому процесі. Але аналіз отриманих результатів дозволяє зробити висновок про те, що оптимізм може розглядатися в якості індикатора зрілості особистості студентів-медиків, що сприяє її само актуалізації. Перспективним напрямком вважаємо дослідження більш широкого кола індивідуально-психологічних особливостей особистості студентів-медиків з оптимістичним світосприйняттям та їх вплив на особистісно-професійну зрілість та можливості самоактуалізації фахівців медичної галузі в цілому.

СПИСОК ПЕРШОДЖЕРЕЛ

1. Водопьянова Н. Е. Психодиагностика стресса/ Н. Е. Водопьянова. – СПб.: Питер, 2009. – 336с.: ил – (Серия «Практикум»)
2. Замышляева М. С. Оптимизм и пессимизм в совладающем поведении в юношеском возрасте: дис..канд психол.н.: 10.00.13./М. С. Замышляева. – Москва, 2006. – 237с.
3. Маслоу Абрахам Гарольд. Дальние пределы человеческой психики/ А. Г. Маслоу: Перев. с англ. А. М. Татлыбаевой/ Научн. ред., вступ. статья и коммент. Н.Н.Акулиной. - СПб.: Евразия, 1999. – 432 с.
4. Сонин В. А. Психодиагностическое познание профессиональной деятельности: Учебн. пособие /В. А.Сонин (автор-составитель). – СПб.: Издательство «Речь», 2004. – 408с.

*Кривцова Н. В., Курандо А. І.
Одеський національний медичний університет
Одеса, Україна*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТІЙКОСТІ ДО КРИЗИ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Актуальність. Стан благополуччя, в якому людина здатна реалізувати свої здібності, може протистояти звичайним життєвим стресам, продуктивно працювати й робити внесок у своє суспільство - саме таким є визначення психічного здоров'я згідно з ВООЗ. Але великі обсяги інформації і інтенсивність навчання у вищі, зокрема медичних, призводить до розвитку синдрому хронічної втоми, зриву механізмів адаптації, підвищують чутливість

особистості студентів до стресорів, знижують рівень здоров'я людини в цілому [1, 3, 4, 5, 6]. Проте студенти-медики, враховуючи специфіку навчання - більш вразлива група, саме тому вивчення чутливості до кризи і пошук якостей особистості майбутніх лікарів, що забезпечують її стійкість до стресорів та соціальну адаптивність в цілому, вважаємо надзвичайно актуальним.

Основна частина Наукові дослідження Б.А. Барабаш, І.В. Дубровіна, І.Є. Карпова, О.О. Кронік, Л.І. Подшивайлова, Т.М. Титаренко та інших підтверджують характеристику студентського віку як «критичного, кризового, вирішального, переломного, під час якого відбувається становлення та прийняття суб'єктних якостей особистості, закладається індивідуальний стиль образу життя, психологічний простір набуває більшої однорідності, неперервності, з орієнтацією на майбутнє», а центр «Я» зміщується до полюсу суб'єктності, що пов'язано з визначенням власних глибин (сутності), підключається нова детермінанта саморозвитку: позитивне само ставлення; закінчується розвиток суб'єктності в цілому й настає час її практичної реалізації [5, с. 4-5].

Проблема соціальної адаптивності особистості та її стійкості до кризи відображена у роботах багатьох науковців, а саме І.В. Бринзи, Ф.Ю. Василюка, О.В. Кузнецової, О.П.Саннікової, О.Ю. Рязанцевої та ін. Так, О.В. Кузнецової була розглянута адаптивність безпосередньо серед студентів, при цьому адаптивність розглядається як стійка якість особистості, яка відображає здатність до внутрішньо-особистісних і зовнішніх (поведінкових) перетворень, що спрямовані на збереження гармонійних взаємовідносин особистості з мікро- й макросередовищем або їх відродження при змінюванні характеристик [3, 6].

Ф.Е. Василюк підкреслює, що кризу не можна подолати практичної або пізнавальної діяльністю, її можна лише пережити, здійснюючи «перебудову світу в собі» і «себе в світі», при цьому в особливих критичних життєвих ситуаціях як якась відновлювальна робота виникає внутрішня діяльність по прийняттю фактів і подій життя, по встановленню смислової відповідності між свідомістю і буттям, продуктом чого стає зародження нового «Я», нова ціннісна свідомість та підвищення усвідомленості життя в цілому [1].

І.В.Бринза і О.Ю.Рязанцева кризу вважають перевіркою на стійкість особистості [4]. Їх дослідження довели, що в такі моменти відбувається зустріч з собою справжнім, розкриваються глибинно-вершинні внутрішні джерела, укладені в екзистенціальної сфері людської свідомості, представлені сукупністю ціннісних орієнтацій, моральних і духовних позицій людини, за допомогою яких будуються відносини з собою, іншими людьми та з всесвітом в цілому.

Метою нашого дослідження було виявлення зв'язків між показниками соціальної адаптивності особистості студентів-медиків і її можливістю протистояти кризі. Для аналізу специфіки зв'язків між показниками соціальної адаптивності та чутливості до кризи було проаналізовано результати тестування 55 студентів-медиків 1-курсу, які переживають нормативну кризу, що пов'язана з труднощами адаптації до нових умов навчання і становлення особистості професіоналу. З метою виявлення психологічних особливостей

особистості студентів-медиків, що сприяють її соціальної адаптивності і забезпечують стійкість до кризи було використано оригінальний тест-опитувальник «Соціальна адаптивність» (О.П.Саннікова, О.В.Кузнецова) [6]. Діагностика рівня стійкості особистості до стресорів проводилась за допомогою методики «Чутливість до кризи» (Т.Д. Азарних, І.М. Тиртишніков) [2]. Для обробки даних було використано статистичні методи із використанням комп'ютерної програми SPSS 21.64 for Windows

За допомогою кореляційного аналізу зв'язків між чутливістю до кризи і показниками соціальної адаптивності встановлено зв'язок між досліджуваними феноменами на 1% рівні значущості. Так, двосторонні негативні взаємозв'язки ($r=-1.000$, $p\leq 0,01$) існують між чутливістю до кризи та загальним показником соціальної адаптивності та загальним показником задоволеності життям, а також: легкістю ієрархізації сигналів соціуму, готовністю до змін та готовністю долати невдачі. Але проведений аналіз показав відсутність будь-яких зв'язків між здатністю людини протистояти стресорам та широтою охоплення сигналів соціуму ($r=0.000$).

Висновки. Отримані результати дозволяють зробити наступні висновки: 1) ерудиція та професійні знання студентів-медиків не забезпечують можливість протистояти стресорам; 2) стійкості студентів-медиків до кризи сприяє рівень їх здатності до самозмінювання у мінливому світі та задоволеність життям в цілому, а також такі якості особистості, як: відкритість новому досвіду, потреба в нових знаннях та навички їх усвідомленого засвоєння, готовність долати проблеми та здатність гнучко реагувати в нових умовах, конструктивно діючи в складних обставинах життя, адекватно перетворюючи взаємовідносини з оточуючими, розвинені здібності адекватної оцінки всіх факторів стресової ситуації та виявлення «смислових». Перспективним напрямком досліджень вважаємо перевірку можливості застосування методики «Видалення зайвого» проф. І.В. Єршової-Бабенко, що спрямована на розвиток здатності виділення смислових одиниць тексту, в корекції соціальної адаптивності особистості, зокрема фахівців-медиків в цілому.

Список першоджерел.

1. Василюк Ф.Е. Психология переживания: анализ преодоления критических ситуаций / Ф.Е. Василюк. – М. : МГУ, 1984. – 187 с.
2. Диагностика здоровья. Психологический практикум / Под ред. Г.С. Никифорова. – СПб.: Речь, 2007. – 950с.
3. Кузнецова О. В. Адаптивный потенциал жизнестойкой личности /О. В. Кузнецова//Наука і освіта. – №8. – 2009. – С.26-30.
4. Рязанцева Е. Ю. Экзистенциальные ресурсы лиц, переживающих психологический кризис: дис. канд. психол. наук, 19.00.01 – общая психология, история психологии/ Е. Ю. Рязанцева. – Одесса, 2012. – 238 с.
5. Нікітіна І.В. Суб'єктне самовизначення молодшої людини в період повноліття: Монографія/І. В. Нікітіна. – К.: КНТ, 2008. – 192с.
6. Саннікова О. П. Адаптивность личности / О. П.Саннікова, О.В.Кузнецова. – Одесса: Н.П.Черкасов, 2009. – 258с.

Чернега Т.М.

До питання про дослідження проблеми свідомості в контексті психосинергетики..... 249

Часть 2. ТЕЗИСЫ МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ

Агамирья Л.В., Усенко С.Г.

Здоровье молодежи как актуальный вопрос современности..... 260

Арутюнян А.Ю., Гніденко В.С.

Ретроспективний аналіз впливу диссомнії на стан здоров'я на прикладі студентів-медиків..... 261

Вадатурський М.М., Кривцова Н.В.,

Специфіка адаптації особистості студентів-медиків, схильних до оптимізму..... 263

Гаврилюк І.О.

Особливості професійного вигорання у медичних працівників психіатричної клініки..... 265

Гергі М.С.

Синдром емоційного вигорання у лікарів з високим рівнем емпатії..... 267

Гнидая Н., Городня М.

Тайм-менеджмент в жизни студента..... 268

Дзига Л.А., Медянова Е.В.

Индивидуально-психологические предпосылки принятия решения в деятельности врача..... 269

Зарецкая А.В.

Жизнь и творчество Германа Хакена..... 273

Кривцова Н.В.

Оптимізм як ресурс адаптації студентів-медиків..... 275

Кривцова Н.В., Фарик Є.П.

Роль оптимізму в самоактуализации студента-медика..... 278

Кривцова Н. В., Курандо А. І.

Психологічні особливості стійкості до кризи особистості студентів-медиків..... 281

УДК 130.2.029.1:141.7.011(063)
ББК 87.6.+87.25вя431
П 635

*Копирование, сканирование, запись на
электронные носители и тому подобное
издания в целом или любой его части запрещено*

*Рекомендовано к печати решением Ученого совета
Одесского национального медицинского университета
(протокол № 10 от 25 мая 2017 г.)*

Редакционная коллегия:

И. В. Ершова-Бабенко, доктор философских наук, профессор кафедры общегуманитарных дисциплин Международного гуманитарного университета;

В. Б. Ханжи, доктор философских наук, заведующий кафедрой философии и биоэтики Одесского национального медицинского университета;

И. А. Донникова, доктор философских наук, профессор кафедры философии Национального университета «Одесская морская академия»;

А. И. Афанасьев, доктор философских наук, профессор кафедры философии и методологии науки Одесского национального политехнического университета;

О. Е. Гончарова, кандидат технических наук, доцент кафедры автомобильного транспорта Одесского национального политехнического университета.

Ответственный редактор:

В. Б. Ханжи, доктор философских наук, доцент.

Рецензенты:

Л. С. Горбунова, доктор философских наук, доцент, главный научный сотрудник Института высшего образования Национальной академии педагогических наук Украины (г. Киев);

И. Г. Мысык, доктор философских наук, профессор кафедры философии, социологии и менеджмента социокультурной деятельности ГУ «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского» (г. Одесса).

П 635 Постнеклассический дискурс: пути развития философии и методологии науки:

Материалы XIII Международных Пригожинских чтений (14 сентября 2016 г. – 26 января 2017 г. – 2 июня 2017 г., г. Одесса) / Одесск. нац. мед. ун-т и др. ; ред. кол.: докт. филос. наук В. Б. Ханжи (отв. ред.) и др. — Одесса: Печатный дом, 2017. – 304 с. (Труды Одесского отделения Украинского синергетического общества)

ISBN 978-966-389-425-6

В материалах представлено рассмотрение широкого круга вопросов, связанных с наследием И. Пригожина и 100-летием со дня его рождения, а также 15-летием Одесского отделения Украинского синергетического общества. В контексте философской и научной проблематики осуществлено осмысление проблем постнеклассической методологии исследования сложных объектов (психосинергетика, социосинергетика, концептуальное моделирование, когнитивистика, гуманитаристика), методологии исследования объектов темпоральной природы, методологического консенсуса гуманитарного и естественнонаучного знания, медицины и техники, науки и искусства. Издание адресовано как зрелым исследователям: философам и методологам, логикам и математикам, так и молодой генерации ученых: аспирантам, магистрам, интернам и студентам, т. е. всем, кому небезинтересны единство и нелинейное развитие научного знания.

У матеріалах представлено розгляд широкого кола питань, пов'язаних зі спадщиною І. Пригожина та 100-річчям від дня його народження, а також 15-річчям Одеського відділення Українського синергетичного товариства. У контексті філософської та наукової проблематики здійснено осмислення проблем постнекласичної методології дослідження складних об'єктів (психосинергетика, соціосинергетика, концептуальне моделювання, когнітивістика, гуманітаристика), методології дослідження об'єктів темпоральної природи, методологічного консенсусу гуманітарного та природничо-наукового знання, медицини і техніки, науки і мистецтва. Видання адресоване як зрілим дослідникам: філософам і методологам, логікам і математикам, так і молодій генерації вчених: аспірантам, магістрам, інтернам і студентам, тобто всім, кого цікавить єдність і нелінійний розвиток наукового знання.

Тексты напечатаны в авторской редакции. За точность и достоверность изложенного материала несут ответственность авторы.

© Авторы материалов, 2017

Одесское отделение украинского синергетического общества
Кафедра философии и биоэтики
Одесского национального медицинского университета
«Консультационный центр Альфалогия профессора Ершовой-Бабенко И.»
INTERNATIONAL ACADEMY
OF PSYCHOSYNERGETICS AND ALPHALOGY
Кафедра философии и методологии науки
Одесского национального политехнического университета

**ТРУДЫ ОДЕССКОГО ОТДЕЛЕНИЯ
УКРАИНСКОГО СИНЕРГЕТИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА:**

**МАТЕРИАЛЫ XIII МЕЖДУНАРОДНЫХ
ПРИГОЖИНСКИХ ЧТЕНИЙ**
(навстречу 100-летию со дня рождения И. Р. Пригожина)

*Постнеклассический дискурс:
пути развития философии и методологии науки*

14 сентября 2016 г. – 26 января 2017 г. – 2 июня 2017 г.

Выпуск 13

**Одесса
Печатный дом
2017**